

Vosmangoeste in Nederland, de eerste 'wilde' waarnemingen

Koen van Veen, Zoogdierverseniging

Met enige regelmaat duiken er in Nederland nieuwe zoogdieren op. Doorgaans zijn dit soorten waarvan bekend is dat deze in dierentuinen of door particulieren gehouden worden, maar die nog niet eerder 'in het wild' zijn waargenomen. Dit geldt ook voor de vosmangoeste (*Cynictis penicillata*). Deze soort werd in mei 2022 vastgelegd op een wildcamera in het oosten van het land en in september 2022 was er een melding uit Zuidwest-Nederland. Van verschillende soorten mangoesten is bekend dat deze in Nederland gehouden worden, waaronder de Indische mangoeste (*Herpestes javanicus*). Dit is een soort die niet alleen op de Europese Unielijst staat, maar door de IUCN ook wordt genoemd als één van de 100 "World's Worst" invasieve exoten. Voor de vosmangoeste rijst de vraag: Wat is dit voor dier, geldt voor deze soort eenzelfde waarschuwing als voor de Indische mangoeste en is vestiging in Nederland reëel?

De vosmangoeste is een klein roofdier uit Zuid-Afrika, Botswana en Namibië. De soort leeft in familiegroepen en komt binnen deze regio verspreid voor in woestijngebieden en graslanden. Het dieet bestaat hoofdzakelijk uit insecten. Ook andere kleine prooien worden gegeten, zoals kleine zoogdieren, reptielen, amfibieën, vogels en eieren. In Nederland is de soort voornamelijk bekend van dierentuinen en een enkele keer in particulier bezit. Waarnemingen buiten gevangenschap zijn tot nu toe beperkt tot twee waarnemingen van solitaire dieren. Dit zijn waarschijnlijk ontsnappingen vanuit particulier bezit. Het is niet verboden om deze dieren te houden, ook niet na 1 januari 2024, tot ze overlijden. Echter, met het in werking treden van de Hobby- en Huisdierenlijst op 1 januari 2024 is het wel verboden deze dieren te kweken of te verhandelen, ook als ze legaal verkregen zijn.

Waarom staat de Indische mangoeste op de unielijst?

Om een beeld te krijgen van de impact van de vosmangoeste, is het goed eerst te kijken naar de Indische mangoeste. Deze soort kent een lange geschiedenis van invasief gedrag in verschillende gebieden. Van oorsprong is ze geïntroduceerd vanuit verschillende landen in Zuidoost-Azië, om elders rattenplagen tegen te gaan. Ze bleek daar echter ook inheemse soorten te eten. Met name op kleine eilanden heeft de soort meerdere soorten tot (de rand van) uitsterven gebracht. De fijiral (*Nesoclopeus poecilopterus*) en de slangensoort *Alsophis melanichnus* zijn naar verluid door de Indische mangoeste uitgeroeid. De impact op de rattenpopulaties bleek echter een stuk lager dan gedacht en de introductie van Indische mangoeste heeft nagenoeg nergens het gewenste effect gehad. In Europa is de Indische mangoeste uitgezet op eilanden voor de kust van Kroatië, om de slangenpopulatie in toom te houden.

Vosmangoeste.

(Foto: Jeroen Kransen, Wikimedia Commons, 2008)

Vosmangoeste. (Foto: Hans Hillewaert, Wikimedia Commons, 2007)

Dit heeft er voor gezorgd dat soorten als de zandadder (*Vipera ammodytes*) en reuzensmaragdhagedis (*Lacerta trilineata*) op enkele eilanden zijn uitgestorven. De Indische mangoeste komt op de Kroatische eilanden momenteel nog steeds voor.

Gevaar voor Nederland?

In tegenstelling tot de Indische mangoeste, zijn van de vosmangoeste geen locaties bekend waar ze is uitgezet om plaagsoorten, zoals ratten, tegen te gaan. Een directe vergelijking tussen de (potentiële) invasiviteit van de Indische mangoeste en vosmangoeste kan daarom niet worden gemaakt. Er zijn echter wel overeenkomsten tussen de levenswijze en het voedsel van beide soorten. Ook het dieet van de vosmangoeste bestaat uit een grote verscheidenheid aan grondgebonden fauna en vogels. In Nederland, waar het ecosysteem niet is aangepast aan deze dieren, zou vestiging een groot effect kunnen hebben. Ook al is er in Nederland voldoende voedsel en habitat voor de vosmangoeste beschikbaar, toch wordt daadwerkelijke vestiging van de soort op korte termijn niet reëel geacht vanwege de klimaateisen van de soort. De vosmangoeste is aangepast aan een (sub)tropisch klimaat. Tijdens warme zomers zou de soort zich kunnen handhaven, maar overleving in de winter wordt vooralsnog niet verwacht, aangezien de vosmangoeste geen winterslaap houdt. Toekomstige vestiging is echter niet volledig uit te sluiten. Verwacht wordt dat door klimaatverandering geschikt areaal steeds verder richting het noorden zal opschuiven.

Verder lezen

Ministerie van LNV, 2022. Zoogdieren beoordeeld: Het biologisch fundament voor de Huis- en Hobbydierenlijst zoogdieren. Link: [klik hier](#)

NVWA, 2022. Factsheet Indische mangoeste. Link: [klik hier](#)

